

Ernst Christiansen: – men det gik anderledes. Erindringer og vurderinger. (Fremad, 1960). 232 s.

Fhv. minister Ernst Christiansen har med titlen på sine erindringer villet sige, at det, han i årene før, under og lige efter den første verdenskrig kæmpede for som formand for de unge socialdemokrater ikke blev til virkelighed, eller i hvert fald blev det på en anden måde, end han havde tænkt sig.

Det er skildringen af årene i S. U. F. fra 1913 til Ernst Christiansens udtræden af det kommunistiske partis ledelse i 1926, der er bogens tyngdepunkt. Forud går erindringer fra barndom og tidligste ungdom om kårene i et arbejderhjem og om lærlingeliv (typograf); stort set siges her ikke noget nyt, men forfatteren giver knapt og velformet den nødvendige baggrund for sin senere gerning, der tager sin egentlige begyndelse, da han i 1913 vælges til formand for S. U. F. De kommende år blev en problemfyldt periode for den socialdemokratiske ungdomsbewægelse, hvor ungdommen ikke kunne følge de ældre, der gik snævert ind i et ansvarligt samarbejde med regeringspartiet: Det radikale Venstre. Hovedlinjerne i forholdet mellem partiet og de unge er velkendte på forhånd, bl. a. har Ernst Christiansen selv skrevet derom i »En bygning vi rejser«. Det nye og værdifulde, erindringerne her giver, er oplysningerne om arbejdet i ungdomsbewægelsen, om dens ledere og om forholdet til partiet, herunder til de oppositionelle »ældre« i ledelsen. Brydningen viste sig på en række områder: sikringsstyrkens hjemsendelse, Zimmerwald-bewægelsen, den antiklerikale agitation og i de personlige forhold til partiets ledere, navnlig Stauning og Borgbjerg.

Afsnittet om tiden fra 1919 med dannelsen først af Venstresocialistisk Parti, senere det kommunistiske parti, giver også en række nye enkelt-

oplysninger – forholdet til Moskva spiller her en afgørende rolle. Erindringerne fortsætter også efter afslutningen af Ernst Christiansens kommunistiske livsafsnit, da han fra 1930 påny indtræder i Socialdemokratiet. I spredte kapitler fortælles om forfatterens politiske arbejde, indtil han i 1957 fratræder som minister. Her bliver den tendens, som i det hele præger bogen, endnu mere fremherskende: en udtalt diskretion og tilbageholdenhed, når det gælder personlige forhold. I det hele kunne man med al anerkendelse af bogens mange kloge vurderinger have ønsket noget større åbenhjertighed; desværre er der for mange steder – også i hovedafsnittet om 1913-26 – hvor man føler, at forfatteren ikke nær siger, hvad han ved.

Vagn Dybdahl.

Viggo Kampmann & Jul. Bomholt (red.): Bogen om H. C. Hansen. (Fremad, 1960). 277 s.

En hel række danske politikere er efterhånden skildret gennem bøger, der genremæssigt placeres som »vennebøger«. En betegnelse hentet fra den serie, som Westermanns forlag startede i 1940'erne med bøgerne om bl. a. Stauning, J. C., Birck, H. P. Hansen, alle bar underskriften »skrevet af hans venner«. I det sidste årti er der på forlaget Fremad kommet tilsvarende, dog lødigere bøger om fremtrædende socialdemokratiske politikere: Hartvig Frisch, Hans Hedtoft og nu sidst H. C. Hansen. »Bogen om H. C. Hansen« hævder sig smukt og rummer et rigt varieret stof, som på mange punkter vil være af blivende værdi for historikeren. De 20 afsnit, som bogen rummer, er af vidt forskellig karakter, snart nærmende sig mindeord, snart episodiske og snart egentlig historisk fortællende. Det største afsnit er *J. O. Krags* skildring af »H. C. Hansens politiske indsats